

A MATE, Gazdálkodás- és Regionálistudományi Doktori Iskola minőségbiztosítási terve

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Egyetemi Doktori és Habilitációs Tanács (továbbiakban: EDHT) – értékelve a minőségirányítás jelentőségét az Egyetem és az iskolák egyre eredményesebb működésében – a korábbi doktori programok iskolává történő átalakításával egyidejűleg nagy hangsúlyt helyezett a doktorképzés minőségirányítási rendszerének kiépítésére, működtetésére és folyamatos fejlesztésére. A doktori iskolák minőségirányítási rendszere része az Egyetem integrált irányításának, és alapvetően igazodni szándékozik a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem minőségirányítási tevékenységéhez.

A Gazdálkodás- és Regionálistudományi Doktori Iskola a minőségbiztosítási rendszer megtervezése során támaszkodott az MSZ EN ISO 9001:2001 szabvány előírásaira, az ISO 9004:2000 elveire, a Malcolm Baldrige Award (USA) kiválóság kritériumaira, valamint eddigi gyakorlatunk jó tapasztalataira.

A Doktori Iskola küldetése

A gazdálkodás és szervezéstudományok területén olyan magasan képzett szakemberek kinevelése a cél, akik életét e tudományterületek művelése hivatásszerűen hatja át, új tudományos eredmények elérése révén hozzájárulnak a tudományterület általános fejlődéséhez.

Az Iskola küldetése az alap- és alkalmazott tudományokban a vezetőkutatók és vezetőoktatók új generációjának kinevelése, felkészítése a tudásalapú társadalom feladatainak kiemelkedő színvonalú ellátására.

Az Egyetemi Doktori és Habilitációs Tanács minőségpolitikájának alapelve a küldetésünk teljesítése folyamatában a kiválóság elérése, egyre jobb megfelelés a doktori iskola szolgáltatásait igénybe vevők és más érdekeltek elvárásainak, és a szakmai színvonal (tehát a minőségi követelmények teljesítésének) szakadatlan emelése, ezáltal az iskola jelenlegi és potenciális hallgatói, munkatársai, a szakmai és a felügyeleti szervezetek – és általában a nemzetgazdaság – bizalmának erősítése a doktorképzés iránt.

A minőségpolitika megvalósítását szolgáló minőségcélok a doktorképzésben

A doktori képzés közvetlen célja az, hogy az egyetemekről kikerült és a tudomány iránt egyértelműen elhivatott, fiatal diplomás szakemberek közül a legjobbak számára lehetőséget nyújtson szakmai ambícióik megvalósításához, és előkészítést adjon tudományos életpályájuk elindításához. A doktori képzésbe ezért azokat kell bevonni, akikről a korábbi teljesítményük és megismert képességeik alapján feltételezhető és elvárható, hogy kiváló tudományos kutatók, egyetemi oktatók, vagy a szakmai közélet legfelső szintű vezetői lesznek.

A minőségpolitika megvalósítására a következő minőségi célokat határoztuk meg:

1. A benchmarking elve. Lényege, hogy a minőségirányítás egésze során folyamatosan figyelemmel kísérjük a hasonló profilú vezető külföldi és hazai műhelyekben folyó doktori képzést, az ott tanuló doktoranduszok tudományos teljesítményét.

2. A doktori iskola felvételi, képzési és kutatási követelményrendszerének folyamatos figyelemmel kísérése a jogszabályi követelmények, valamint a küldetésük és a folyamatos fejlesztés szempontjából, és ezeknek minden érdekelt fél számára hozzáférhetővé tétele.
3. Az egyes képzési részfolyamatok bemeneti feltételeinek és kimeneti követelményeinek megfogalmazása és rögzítése.
4. A minőséget befolyásoló események dokumentálási rendjének, a dokumentumok tárolásának és elérhetőségének felülvizsgálata, újraszervezése.
5. Az oktatási és kutatási infrastruktúra, fejlesztése.
6. A doktori iskola működésének pénzügyi nyomon követése, az eredményesség, illetve hatékonyság javítása.
7. A doktori iskola önértékelési módszerének kidolgozása.
8. A szellemi tulajdon védelmének elve. A minőségirányítási rendszer fejlesztésének is hozzá kell járulnia, hogy az egyetemi doktori képzés a jövőben is álljon teljes összhangban az Európai Unió és a Magyar Köztársaságnak a szellemi tulajdon védelmére irányuló törekvéseivel.
9. A tudományetikai követelmények figyelembevételének elve. A minőségirányítási rendszer kialakítása és működtetése során messzemenően érvényesíteni kell a Magyar Tudományos Akadémia Tudományetikai Bizottságának állásfoglalásait.
10. A gyakorlati alkalmazhatóság elve. A Doktori Iskola működése során messzemenően figyelembe vesszük, hogy a disszertációk témaválasztása és a kutatások eredményei segítik-e társadalmi-gazdasági kérdésekre adott válaszok megfogalmazását.

A minőségirányítás alapelvei

A doktorképzésben a minőségirányítást a következő **alapelvek** szerint kívánjuk megvalósítani.

Vevőközpontúság, ami a minőség lényegét fejezi ki: a képzés-szolgáltatásnak mind szakmai tartalmát, mind a szolgáltatásnyújtást a hallgatók és a más érdekelt szakmai és egyéb elvárásainak egyre jobb kielégítésével kell teljesítenünk. Ez magában foglalja az elvárások felmérését, a felmérés eredményének felhasználását a képzés szakmai tartalmának kialakításakor, a hallgatók által teljesítendő követelmények egyértelmű megfogalmazását, azok minden érdekelt számára való elérhetőségét, a szolgáltatással kapcsolatos megelégedettségük és véleményük rendszeres és tervezett felmérését, a jogszabályoknak való megfelelés nyomon követését, és ezeknek mint input adatoknak a felhasználását a képzés és a szolgáltatásnyújtás fejlesztésében.

Az iskola vezetésének elkötelezett részvétele. A doktori iskolában folyó tevékenység minőségéért, annak folyamatos fejlesztéséért az iskola vezetője a felelős. A megvalósítás az iskola valamennyi munkatársának és az iskola szolgáltatását igénybe vevő hallgatóknak közös feladata. Ez a többi közt kiterjed a minőségi célok konkrét megfogalmazására, az erőforrások és más, a képzéshez szükséges feltételek számbavételére és megteremtésére, a minőségkultúra létrehozására, az iskola szolgáltatásaiban részt vevő valamennyi munkatárs bevonására a szolgáltatás megfelelőségén túl annak fejlesztésébe, a szükséges képzettségük megszerzésére, az innováció elősegítésére, a rendszer működésének tervezett felülvizsgálatára, és az annak fejlesztéséhez szükséges, adatokra alapozott döntések megtételére.

A képzés-szolgáltatás folyamatszempléltű megszervezése és rendszerszemléltű irányítása. Ezen elv jegyében azonosítjuk a doktori iskola tevékenységének fő folyamatát, annak rész- és

támogató folyamatait. Feltérképezzük az egyes folyamatok kapcsolatát más folyamatokkal. Meghatározzuk valamennyi folyamat bemeneti feltételeit és kimeneti elvárásait a folyamatok tervezése során. Kijelöljük a kritikus pontokat, amelyeken ellenőrzést végzünk, továbbá az azokért felelős személy(eke)t és eljárást (módszert, dokumentálást, a további teendőket). Ezen elv célja a rendszer szabályozott működésének garantálása, a mégis előforduló hiányosságok, hibák számának minimalizálása, azok előfordulásakor azonnali intézkedés lehetőségének megteremtése a javításra, adatgyűjtés azok okainak elemzéséhez, ismételt előfordulásuk megelőzéséhez.

A doktori iskola fő folyamata a képzésre való felvétellel kezdődik és a doktori oklevél átadására való felterjesztéssel zárul. Ezt a fő folyamatot a támogató folyamatok sora egészíti ki, s együttesen olyan rendszert alkotnak, amelynek bemeneti oldalán a doktoranduszok és más partnereink elvárásai, illetve kimeneti oldalon ugyanezek megelégedettsége áll.

A doktori iskola fő folyamata a bemeneti oldalon kapcsolódik az egyetemi alapképzéshez, annak „vevői” vagyunk, s mint ilyenek, a doktori iskolának elvárásai vannak, illetve visszajelzési kötelezettsége van az alapképzéssel szemben. A doktorképzés fő folyamata a kimeneti oldalon a szakma és a társadalom különböző folyamataihoz kapcsolódik, amelyek felé elvárásokat kell teljesítenie, s ahonnan tervezett követési (follow-up) vizsgálatokkal visszajelzéseket kell kapnia az iskola eredményességének javításához.

Kapcsolattartás a kutatóhelyekkel. A doktorképzés kiemelten fontos részfolyamata az önálló kutatási munka végzésére való kompetencia, azaz a megfelelő képességek és képzettség bemutatása. Ez különböző egyetemi és nem egyetemi kutatóhelyeken történik. A minőségirányítás feladata a kutatóhelyek megfelelőségi feltételeinek megfogalmazása, a megfelelés vizsgálata és időszakos felülvizsgálata, ideértve a kutatás vezetés és megvalósítás személyi, pénzügyi, eszköz és egyéb munkafeltételeit is. Mindezek nagy valószínűséggel azt eredményezik, hogy a kutatás elvárt feltételi folyamatosan rendelkezésre álljanak, a felelős vezető kutató elkötelezett legyen a feltételek, s ezzel a képzés eredményességének megteremtésében és javításában.

Folyamatos fejlesztés. A doktori iskola működésének minőségére és hatékonyságára kiható valamennyi tevékenységet megtervezzük, dokumentáljuk, bevezetjük, nyomon követjük, ezek során a minőség megvalósulására vonatkozó feljegyzéseket készítünk, ezeket elemezzük, s az így nyert adatok alapján a folyamatot fejlesztjük. Ez az elv megfelel a folyamatos minőségfejlesztés nemzetközileg is elfogadott elvének, amit az angol *plan, do, check és act* szavak kezdőbetűiből kialakított betűszóval jelölnek: PDCA.

A doktori iskola minőségirányítási rendszere

Minőségirányítási rendszerünk alapelve az, hogy a minőséget nemcsak a kibocsátott doktori fokozat (mint végtermék) minőségében, hanem az egész képzés és fokozatszerzés vonatkozásában vizsgálja, azaz folyamatellenőrzés. A doktori iskolák minőségirányítása az alábbi folyamatokra épül (**1. ábra**):

- a doktori fokozat elnyerése céljából végzett felvételi, képzési és fokozatszerzési folyamat,
- a nyomonkövethetőség céljából hallgatónkénti (egyedi) adatrögzítés a felvételi jegyzőkönyvekben, a lecke-könyvekben, a törzskönyvekben, a doktori szigorlatok, a munkahelyi és a nyilvános vita jegyzőkönyveiben, továbbá feljegyzések (jegyzőkönyvek) készítése a testületi üléseken, és a levelek iktatása, irattározása,

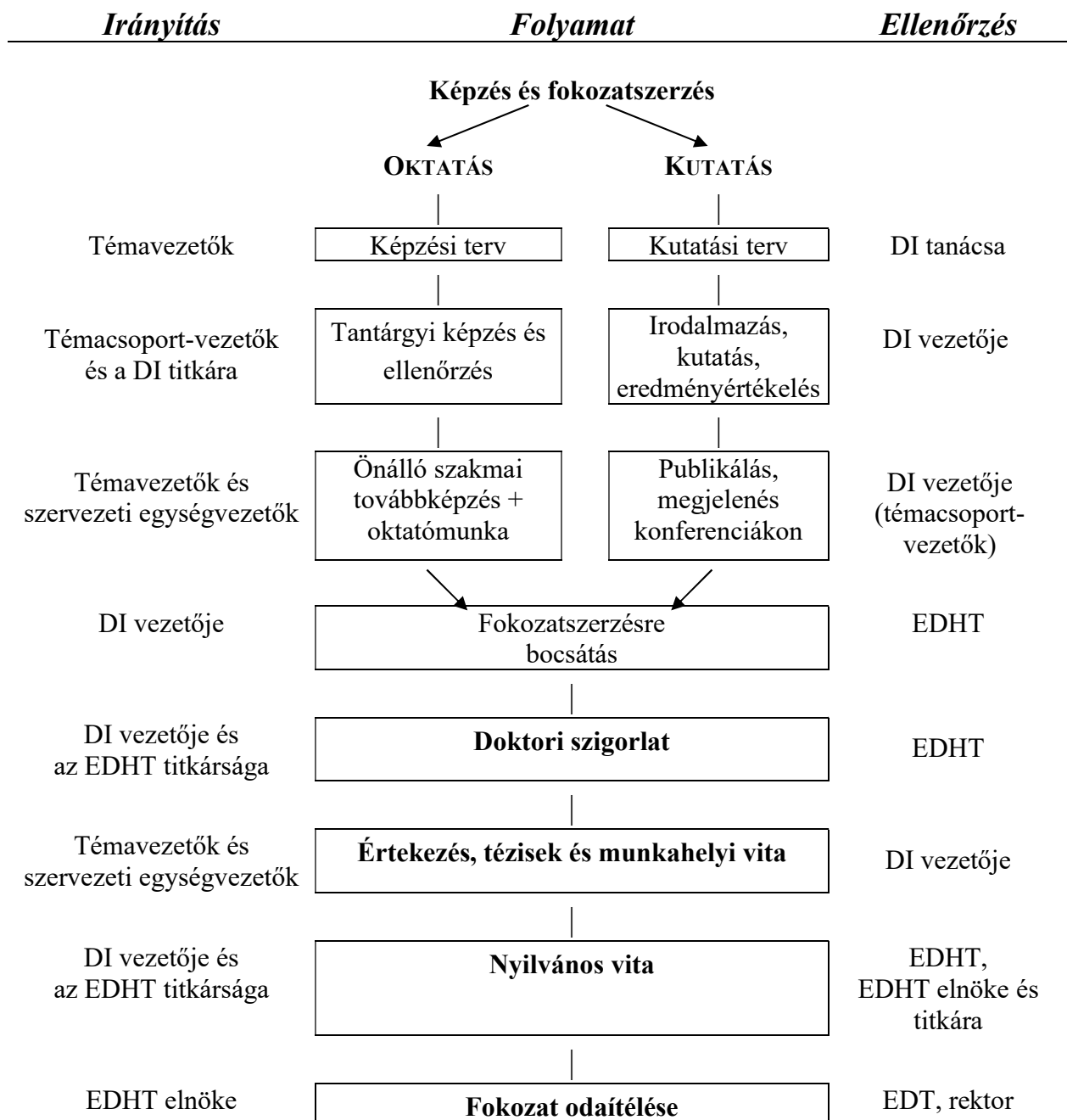
- módszeres és dokumentált folyamatok (auditok) az elvárások teljesülése, az esetleges hiányosságok, hibák megállapítása és a helyesbítés, illetve a megelőzés érdekében (az iskolán belüli és fölötti vezetők és testületek, valamint az erre jogosult külső szervek által elvégzett ellenőrzések).

A minőségirányítás meghatározó része a minőségbiztosítás, amely az oktatómunkában a képzési tevékenységekre, azok megfelelőségére és minőséget garantáló képességére összpontosít, és magában foglalja mindazt, ami befolyásolhatja a kibocsátott doktori oklevél minőségét. Alapvető cél a képzés és fokozatszerzés minőségének megőrzése, illetve fejlesztése. A minőségbiztosítás alapkövetelményeit a doktori iskolára a következők szerint érvényesítjük:

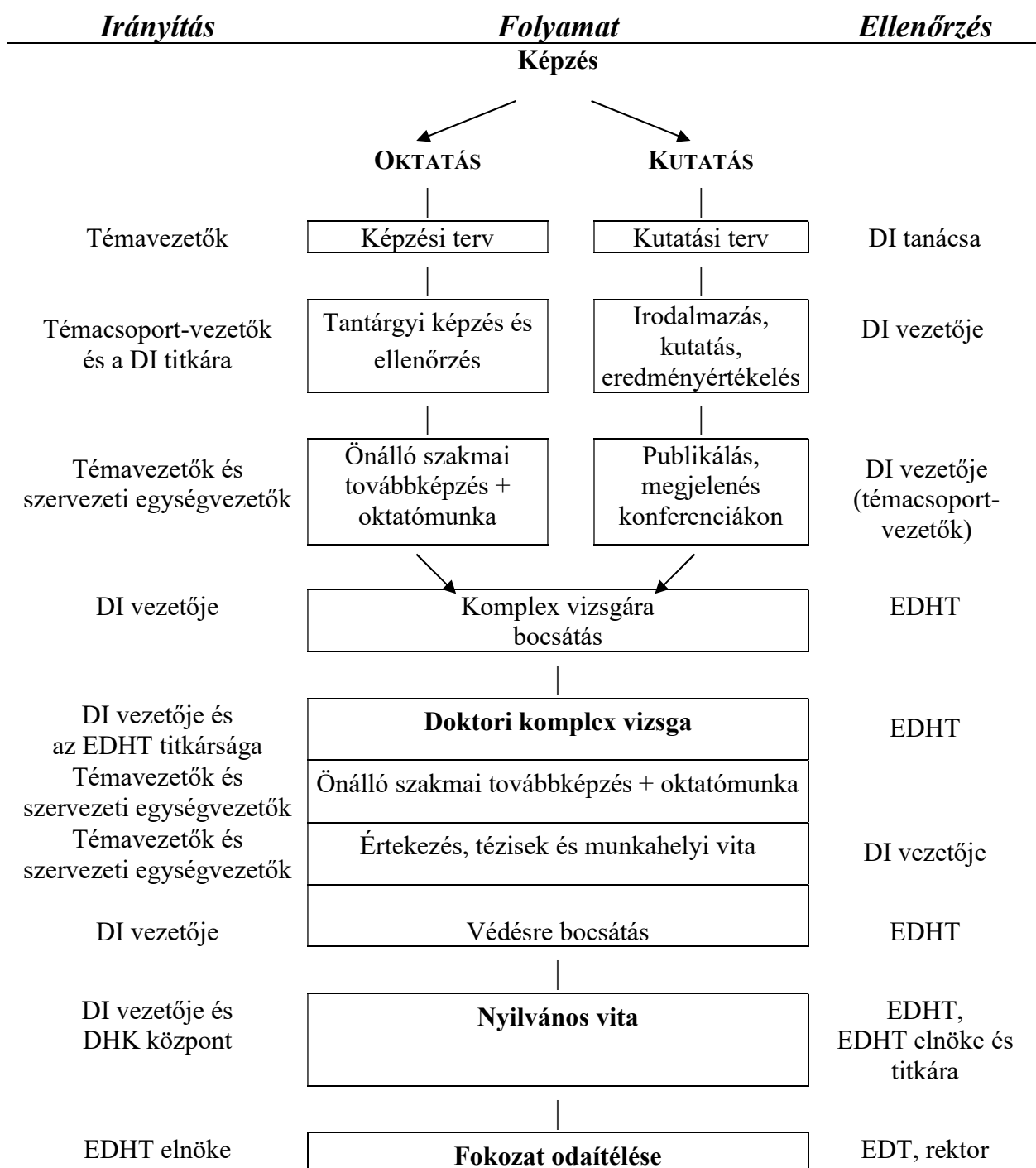
- előre megtervezett, írásos képzési és kutatási tervek, testületi munkatervek és utasítások alapján kell dolgozni,
- ellenőrzéseket kell végezni a képzés előtt, alatt és után,
- mindent folyamatosan és visszakereshetően dokumentálni kell.

A minőségbiztosítási folyamat egyes lépései, valamint a kibocsátott oklevél minőségellenőrzésen nyugszanak, hiszen a rendszer csak a megfelelő ellenőrzésekkel válik teljessé.

2016. szeptember 1-je előtt indult képzés

2016. szeptember 1-je után indult képzés

1. ábra: A doktori iskola minőségirányításának folyamatai 2016 szeptember 1-je előtt és után indult képzések esetén

A doktori iskola minőségbiztosítási rendszere a következő három elkülönült fázisból áll, amelyek feladata a doktori iskola tevékenységének komplex vizsgálata, az önértékelés része.

Időponthoz kötött ellenőrzések és értékelések:

- (a) A mindenkor III. éves doktoranduszok véleményének kikérése és értékelése után évente az oktatás értékelése az oktatók és témacsoport-vezetők bevonásával.
- (b) A doktori fokozatot szerzett volt doktoranduszaink véleményének összegyűjtése után háromévente a kutatási feladatok értékelése a témavezetők és témacsoport-vezetők bevonásával.
- (c) A doktori iskola tanácsa véleményének meghallgatása után négyévente a doktori iskola tantervének értékelése a témacsoport-vezetők bevonásával.

Többszemponitú folyamatos értékelés és fejlesztés (PDCA):

- (a) Az iskola oktatási tevékenységének tervezése, dokumentálása, s ennek folyamatos ellenőrzése az iskola vezetése és vezető testületei részéről.
- (b) Kapcsolattartás a kutatóhelyekkel, a velük szemben támasztott követelmények megfogalmazása, a megfelelés időszakos felülvizsgálata, beleértve a kutatásvezetés és megvalósítás személyi, pénzügyi, eszköz és egyéb munkafeltételeit.
- (c) Az oktatói és kutatói munka eredményeinek mérése, hallgatói kérdőívek kidolgozása és kitöltetése.
- (d) A hallgatók által elsajátított ismeretek és kutatási munkájuk ellenőrzése, az ellenőrzés formájának és tartalmi részének kidolgozása.

Az önértékelési és a dokumentációs rendszer

A minőségi célok megvalósításához alapvető kiindulási alap a doktori iskola önértékelési rendszere. Ezt olyan dokumentációs rendszer (részben papír alapú, részben elektronikus) segíti, amely magában foglalja:

- a jogszabályok által előírt dokumentumokat,
- az iskola dokumentált folyamatait,
- az oktatás és a kutatás infrastrukturális, személyi és pénzügyi követelményeit, valamint annak folyamatos nyilvántartását,
- a folyamatok figyelemmel kísérése során keletkező minőségügyi feljegyzéseket, ideértve ezek további feldolgozását is,
- a megelégedettségi felméréseket,
- az iskolavezetés éves felülvizsgálatának eredményeit,
- az iskola befejezése után a volt hallgatók körében végzett követési (follow-up) vizsgálatokat.